

- 3) F. C. J. Fischer: T. v. Entom. LXXV p. LXXVIII, 1932.
- 4) F. C. J. Fischer: Entom. Ber. X p. 191-193, 1939.
- 5) F. C. J. Fischer: T. v. Entom. LXXXIII p. LXV-LXVI, 1940.
- 6) F. C. J. Fischer: T. v. Entom. LXXXVI p. XXVI, 1943.
- 7) D. C. Geyskes: Entom. Ber. IX p. 261-264, 1936.
- 8) D. C. Geyskes: T. v. Entom. LXXX p. LXI-LXII, 1937.
- 9) D. C. Geyskes: T. v. Entom. LXXXI p. 14-34, 1938.

DE LEVENSWIJZE EN NESTOECOLOGIE VAN
PLAGIOLEPIS VINDOBONENSIS Lomm.

(Hymenopt. — Formicidae)

door

JOS VAN BOVEN
LEUVEN

Plagiolepis is een genus der *Camponotinae*, dat vooral voorkomt in de warmere streken. Van deze tropische mieren komen slechts enkele species in Midden-Europa voor.

Men kan dit genus gemakkelijk van de andere genera onderscheiden, omdat de sprieten slechts 10. leedjes hebben (zonder schaft). Voor de overige genera der *Camponotinae* bedraagt dit aantal 11. Daarenboven zijn de *Plagiolepis*-soorten zeer klein, en *Plagiolepis vindobonensis* mogen we zelfs de kleinste mier van Europa noemen.

Zoals ik reeds vroeger (1945) mededeelde, vond ik deze nieuwe soort voor België op de rotsen van Marche-les-Dames. Een jaar later op 20-IV-1945 vond ik op een van de rotspunten, waar ik hen in '44 ook had waargenomen, weer enige werksters. De bedoelde rotsen schat ik op 50—60 m hoogte, en het plateau is zo gelegen dat de meeste plekken de volle zuiderzon krijgen. Ondanks de wind die er voortdurend waait, stralen de rotsen een broeiende warmte af, die onmiddellijk merkbaar is, als men ze beklimt. Voor onze thermophile mieren zijn ze dus een geschikt terrein, ofschoon in koudere dagen de rotsen toch wel heel wat zullen afkoelen.

Toen ik deze rotsen in 1945 weer eens bezocht zag ik direct na aankomst eenige werksters, die op een typische manier voortsnelde en op het eerste gezicht deden denken aan de grotere *Tapinoma erraticum* Latr., een algemene mier op deze terreinen. Een paar ogenblikken later ontdekte ik reeds het nestje (coll. No. 732). Het was niet groot en lag in een kleine uitholling van de rots, die van boven de vorm had van een parallelogram, met naar beneden schuin toelopende zijden. De diepte was niet groter dan 4 cm, terwijl de opening boven niet meer bedroeg dan 5 à 6 cm. Hoogstwaarschijnlijk zette het zich voort in de nauwe rotsspleten. De kleine rotsopening was opgevuld met zand (waarin het nest gelegen was) en waarop *Hieracium pilosella* L. en een *Luzula*-soort groeiden. Vlak er naast stond *Hedera helix* L. en *Helianthemum*, waaronder een *Lasius niger*-nest lag met ♂♂. Deze plantjes hadden veel bezoek van *Formica fusca*, de meest voorkomende mier op deze rotsen. *Leptothorax unifasciatus* en ook van *Plagiolepis vindobonensis*.

Deze laatste volgde ik met belangstelling en ik zag hoe ze naar een kleine *Aphide* liep, die niet groter was dan 0,8 mm, zonder de sprieten mee te rekenen (praep. coll. no. 732). Ze tokkelde met haar sprieten op het abdomen van het bladluisje en liep dan weer weg. Of ze iets van vocht kon bemachtigen nam ik niet waar. Bij het openmaken van het nestje vond ik drie mannetjes en een tiental werksters. Wel zag ik nog werksters tussen de nauwe spleten wegvluchten, maar gevleugelde exemplaren werden niet meer gezien.

Een tweede nest vond ik midden in een *Lasius niger*-kolonie, waardoor het onderzoek bemoeilijkt werd. Het was vrij uitgestrekt en groot en ging tamelijk diep. Hierin vond ik 5 gevleugelde wijfjes (coll. no. 733). Op 't eerste gezicht zou men denken met een samengesteld nest te doen te hebben, zoals bij *Solenopsis fugax* met *Formica sanguinea* e.a. Ook hier was een gescheiden huishouding, maar hoogstwaarschijnlijk profiteerde *vindobonensis* alleen van de gunstige nest-condities van het *Lasius niger*-nest, en wil ik deze samenwerking met Wassmann (1915) betitelen als een toeval. Bij het openmaken van het nest zag ik de cocons van beide soorten netjes gescheiden liggen. De cocons van *Plagiolepis vindobonen-*

sis zijn niet groter dan 1,5 mm en steken duidelijk af tegen die van *Lasius niger*, die toch altijd een 3 mm groot zijn. Beide soorten begonnen direct haar cocons te versjouwen. Ze renden door elkaar heen, maar namen geen notitie van elkaar. Ook zag ik dat ieder alleen zijn eigen cocons versjouwde. Een *fusca*-werker, die toevallig voorbijliep, betrilde wel met haar spriet een hoopje cocons van *Lasius niger*, maar liep dan weer vlug door. Gedurende de gehele waarneming werd geen contact tussen *niger* en *vindobonensis* waargenomen. Ik mag dus concluderen dat *Plagiolepis vindobonensis* een zelfstandig bestaan leidt, en dat ze zelfstandige kolonies heeft. De bovenvermelde samenwoning met *niger* is geheel indifferent. Ze beoogt geen gunstige voorwaarden te scheppen om aan voedsel te komen, zoals bij *Solenopsis fugax*, maar ze geeft alleen een welkome gelegenheid voor een nest. Bovendien blijkt uit het feit dat *vindobonensis* bladluizen opzoekt, dat ze zich voedt met plantaardig voedsel. Dit wordt nog versterkt door het feit dat men ze overal op de kleine rotsplantjes aantreft. Luizenteelt ligt trouwens in de lijn van het genus *Plagiolepis*, want André (1881) zegt reeds op pag. 207: „les *Plagiolepis* entretiennent parfois des pucerons dans leurs nids”.

In een *Lasius niger*-nest op dezelfde rotsplaat vond ik nog de resten van een *Plagiolepis* ♂. De bruidsvlucht moest dus reeds plaats gehad hebben. Anders toch zou 't vreemd zijn geweest zo weinig gevleugelde exemplaren in de nesten te vinden. Dit komt ook overeen met mijn andere vondsten.

Deze korte mededeling wordt in warme sympathie opgedragen aan Rector Jos. Cremers, die onvermoeid en met kritische zin onze Limburgse fauna onderzoekt.

Literatuur.

- André, E d., 1881: Spécies des Hyménoptères d'Europe. T. II.
 van Boven, J., 1945: Voorloopige mededeling over de Mierenfauna van de Belgische Maasvallei, N.H.M. 34 Jrg.
 Wasmann, E., 1915: Das Gesellschaftsleben der Ameisen. Münster in W.

NOTES ECOLOGIQUES SUR LES INSECTES DU PAYS DE LIEGE

par

RAYMOND WAHIS

Une Chasse sur le Lierre (*Hedera helix* L.).

Au cours d'un bref séjour à Herbst, hameau situé sur les hauteurs de Bomal en région Condruzienne, mon attention fut attirée par les nombreux insectes butinant les fleurs d'un Lierre (*Hedera helix* L.) grimpant sur les rochers.

Le fait me parut intéressant car les fleurs de cette plante se remarquent peu et pourraient passer pour mal équipées pour attirer les insectes butineurs.

Je pus capturer des Diptères et des Hyménoptères, en assez grand nombre. J'en donne la liste ci-après. Tous ont été pris le 16-9-45, vers 11 h. du matin. Le ciel était couvert mais la température douce.

Diptères. (Marcel Leclercq dét.)

SYRPHIDAE: *Syrphus vitripennis* Mg. ♀.
Eristalis arbustorum L. ♀, *Eristalis pertinax* Scop. 3 ♀ 1 ♂, *Myiatripa florea* L. ♀ ♂, *Tubifera (Helophilus) trivittata* Fab. ♀, *Zelina (Xylota) segnis* L. ♀.

ANTHOMYIDAE: *Musca* sp. ? 3 ♀ 4 ♂, *Cryptolucilia cornicina* F. ♀ ♂, (espèce assez rare), *Mesembrina meridiana* L. ♀, *Poliates lardaria* F. 5 ♀ 2 ♂.

TACHINIDAE: *Larvaevora fera* L. ♀, *Lucilia caesar* L. 6 ♀ 2 ♂, *Calliphora vomitaria* L. 3 ♀, (espèce assez rare).

Hyménoptères.

VESPIDAE: *Polistes dubia* Kohl. ♀ ♂, (O. W. Richards dét.) en grand nombre, (espèce plutôt rare).

SPHEGIDAE: *Mellinus arvensis* L. ♀ ♂.

APIDAE: *Apis mellifica* L. ♀, en grand nombre.